

**TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE TEKNOLOJİK MATERYAL
KULLANIMI**

**THE USE OF TECHNOLOGY MATERIALS IN TURKISH
TEACHING**

*Sevilay YILDIZ**

Okudum, unuttum. Gördüm, hatırladım. Yaptım, öğrendim.

Konfüçyus

Özet

Türkiye’de 2005–2006 eğitim yılından itibaren yürürlüğe giren ve yapılandırmacı öğrenme yaklaşımını temel alan program gereği öğrenciler eğitimin öznesi haline gelmişlerdir. Ancak, 2003 yılından beri yapılan PISA sonuçlarına göre Türkiye’deki öğrenciler, okuma becerileri öğrenme alanında üst düzey kazanımlara ulaşamamaktadırlar. Her dönemde okuma becerileri alanında nispeten küçük ilerlemeler rağmen Türkiye maalesef OECD ülkeleri arasındaki sıralamada hala ortalamanın altında kalmaktadır. Bu durumun gerekçeleri çok yönlü olsa da öğretmen etkisinin önemi yadsınmaz. Bu bağlamda, Türkçe öğretmenleri öğrenme öğretme süreçlerinde etkili öğretim yapabilmeleri ve öğrenmenin verimliliğini artırabilmeleri için öğrencileri derste aktif hale getirmelidirler. Gerek program değişikliği ve ulusal ve uluslararası sınavlardaki dil becerilerine ilişkin karşılaşılan sorunlar gerekse öğretmenlerin materyal kullanımında karşılaştıkları sorunlara yönelik araştırmalar Türkçe öğretiminde öğretim materyallerinin önemini daha da artırmış hem de öğretim materyallerinin etkililiği ile ilgili araştırmaları gündeme getirmiştir. Dolayısıyla bu çalışmada Türkçe öğretiminde kullanılacak öğretim materyallerine yönelik bir bilgilendirme ve farkındalık oluşturma amacı güdülmüştür.

Anahtar sözcükler: Türkçe Öğretimi, Öğretim Tasarımı, Öğretim Materyali, Bilişsel Yük, Çoklu Ortam,

Abstract

According to the program based on constructivist learning approach and came into force in the 2005-2006 education year, students have become the subject of education. However, according to the PISA results conducted since 2003, students in Turkey cannot reach the top level achievements in the field of learning reading skills. Despite relatively its little progress in the area of reading skills of each semester, Turkey, unfortunately, still remains below average among OECD countries in the rankings. Although the reasons for this situation are multifaceted, the importance of teacher influence cannot be denied. In this context, Turkish teachers should activate the students in the lesson in order to be able to make effective teaching in learning

* Dr. Öğr. Üyesi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Bolu / Türkiye, sevilayyildiz@ibu.edu.tr

and teaching processes and increase the efficiency of learning. Both the changes in the program and the problems related to the language skills in the national and international exams and the researches related to the problems faced by the teachers in the use of materials have increased the importance of teaching materials in Turkish teaching and have brought the researches about the effectiveness of the teaching materials. Therefore, in this study, it was aimed to inform and create awareness about teaching materials that can be used in Turkish teaching.

Keywords: Turkish Teaching, Instructional Design, Instructional Material, Cognitive Load, Multimedia

Giriş

Nasıl sorusunun yanıtının verildiği ve programın üçüncü ögesi olan öğrenme-öğretme sürecinin önemli değişkenlerinden birisi de kullanılacak materyallerdir. Öğrencilere istedik özelliklerin kazandırılmasında materyaller öğretimin etkililiğini ve dolayısıyla öğrenmenin de verimliliğini artırma potansiyeline sahiptirler. Nitekim, içeriğin öğrenciye kazandırılması için eğitim durumlarının düzenlenmesi gerekir. Eğitim durumları, program geliştirme çalışmalarının süreç boyutunu oluşturmaktadır (Demirel, 2010). Türkçe derslerinde eğitim durumlarının önemli bir ögesi de, kullanılacak materyallerin sayısı ve niteliğidir. Çünkü öğrenme ve öğretme süreçlerinde materyal kullanılması, öğrenenin daha çok duyu organının öğrenme sürecine dâhil olması anlamına gelir. Öğrenme sürecine katılan duyu organlarının sayısının artması ise yeni öğrenmelerin kalıcılığının artması ve anlamlı hale gelmesi demektir. Türkçe derslerinin materyallerle işlenmesi, soyut olan Türkçe dersi konularının somutlaşması, zor ve soyut olan konuların daha basit ve somut hale getirilmesi, dersin eğlenceli hale gelmesi, dikkatlerin konuya kolayca çekilmesi, öğrenilen bilgilerin uzun süreli bellekten rahatlıkla, kısa sürede çağırılması ve geri getirilmesi, zamandan ekonomi sağlanması gibi eğitimde istenen sonuçları doğuracaktır. Nitekim, Yıldız'a göre (2013) eğitim durumlarında kullanılacak, çeşitli özellikleri içinde barındıran eğitim materyallerinin öğrenme-öğretme sürecindeki önem ve işlevi ile ilgili olan, aynı zamanda Dale (1969), tarafından geliştirilen yaşantı konisi bu bağlamda, materyallerin eğitimdeki önemini açıklamaktadır.

Şekil 1.'de görüldüğü üzere öğrenme işlemine katılan duyu organlarının sayısı arttıkça, daha iyi öğrenerek öğrendiğimiz şeylerin kalıcılığını artırırız. Kendi kendimize yaparak yaşayarak öğrendiğimiz şeyler en iyi öğrendiklerimizdir. Gözlerimizin öğrenmedeki rolü oldukça büyüktür. Öğretimin niteliğini ve verimliliğini arttırmak için öğretim süreci somuttan soyuta ve basitten karmaşığa doğru yapılandırılmalıdır. Yaşantı konisine göre değerlendirildiğinde insanlar, öğrendiklerinin % 1'ini tatma, % 1,5'ünü dokunma, % 3,5'ünü koklama, % 11'ini işitme, % 83'ünü görme duyularımız aracılığı ile edindiğimiz yaşantılar yolu ile edinirler. Ayrıca belli bir zaman süresi içerisinde insanlar, okudukları bilgilerin %10'unu, duydukları bilgilerin

% 20'sini, gördükleri şeylerin % 30'unu, hem duyup hem de gördükleri şeylerin % 50'sini, söylediklerinin % 70'ini ve yapıp ettiklerinin % 90'ını akılda tutabilirler. Kısacası yaparak yaşayarak öğrenilenlerin kalıcılığı diğer öğrenmelere göre daha fazladır.

Dale'nin Yaşantı Konisi

Şekil 1. Edgar Dale'nin Yaşantı Konisi

Bilindiği üzere Türkçe dersi oldukça soyut kavramları içinde bulunduran bir derstir. Bu nedenle konu ve kavramların anlaşılmasını kolaylaştırmak, öğrenme ortamlarını zenginleştirmek amacı ile öğretimde çeşitli araç gereçlere yer vermek gerekir. Türkçe dersinin öğretiminde materyal kullanımının sağlayacağı yararlar aşağıdaki şekilde özetlenebilir (Yalın, 2001; Ertem, 2014):

- Çoklu öğrenme ortamı sağlayarak Türkçe öğrenme ortamlarını zenginleştirirler.
- Fiilimsi, fiillerde kip ve ses olayları gibi anlaşılmasında zorluk çekilen konuların öğretiminin tasarlanmasında zamandan tasarruf sağlarlar.
- Materyaller, Türkçe dersine bilişsel giriş davranışları, duyuşsal giriş özellikleri gibi farklı giriş davranışları ile gelen, dolayısıyla farklı bireysel ihtiyaçları olan öğrencilerin bu ihtiyaçlarının karşılanmasına yardımcı olurlar.
- Toplu öğretimin yapıldığı Türkçe derslerinde, öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyleri, ilgi alanları ve merak durumlarına uygun

materyallerle öğrenme ortamını zenginleştirir ve öğrencilerin dikkatlerinin konuya çekilmesine yardım ederek motivasyon düzeyini artırırlar.

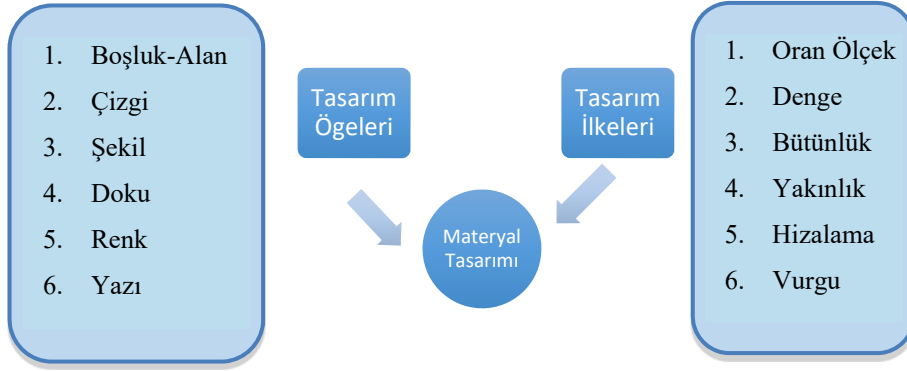
- Sıfatlar gibi önkoşul öğrenmelerin (isimlerin hatırlanması) hatırlanması gerektiği konuların öğretiminde, çoklu algı kanallarının kullanımına imkan verdikleri için öğrencilerin hatırlamalarını kolaylaştırır ve hatırlama düzeylerini artırırlar.
- Türkçe dersi içeriğinde yer alan deyimler, atasözleri, sözcükte yapı vb. soyut kavramların somutlaştırılmasını sağlar ve konuların daha kolay kavranmasını sağlarlar.
- Diksiyon, vurgu, tonlama gibi becerilerin kazandırılmasında tekrar tekrar uygun örneklerin kullanılmasını olanaklı kıldıklarından bilgilerin uygulamaya dönüştürülmesine yardımcı olurlar.
- Anlatım biçimleri ve düşünceyi geliştirme yolları, anlatım bozuklukları gibi karmaşık içeriği zenginleştirerek anlaşılmayı kolaylaştırırlar.
- Türk Edebiyatı'nda Şiir dönemlerinden Tanzimat, Servet-i Fünun, Fecr-i Ati, Milli Edebiyat, Beş Hececiler, Yedi Meşaleciler gibi konularda farklı farklı dönemlerde birbirleriyle tutarlı biçimde içeriğin sunulmasına imkân verirler.
- Sözcükte anlam (kelimede anlam, cümlede anlam, paragrafta anlam, anlatım biçimleri ve düşünceyi geliştirme yolları, anlatım bozuklukları gibi günlük yaşamda da sıkça karşılaşılan ve yaşamla sıkı bağlantıları olan konularda, öğrencilerin dikkatlerinin konuya daha kolay çekilmesi, öğrendiklerini günlük hayata transfer edebilmeleri ve yaparak yaşayarak öğrenmelerini sağlarlar.
- Türkçenin düzgün olarak kullanılmadığı yerlerde, vakalarda güvenli gözlem yapma imkânı sunarlar.

Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirmede, materyallerin hazırlanması ve var olan materyaller arasından uygun kriterlere göre materyallerin seçilmesi, öğretim sürecinde oldukça önemli bir meseledir. Çünkü bu ölçütlere uygun materyaller, Türkçe derslerinde kullanılmadığı takdirde, aşağıda da açıklandığı gibi öğrencilerin bilişsel yüklerinde artma, bunun sonucunda da öğrenmenin verimliliğinde düşme meydana gelebilir. Bu nedenle materyallerin hazırlanma ilkeleri ve bilişsel yük unsurlarına dikkat etmek gerekir.

1. Türkçe Öğretim Materyallerinin Tasarlanması

Öğretim sürecinde kullanılacak materyalin öğretimsel etkililiğinde, materyalin tasarımı süreci oldukça önemlidir. Materyalin içerisindeki görsel öğeler veya metinler rastgele değil, belli kurallara göre sunulmalıdır. Hazırlanan materyallerde öğrencilerin dikkatini çekecek, motivasyonlarını

artıracak ve öğrencilerin kazanmaları beklenen davranışlara ulaşmalarını kolaylaştıracak nitelikte görsel öğelere yer verilmelidir. Materyal tasarım süreci iki bölümde ele alınabilir. Bunlar; I. Tasarım Öğeleri ve II. Tasarım İlkeleridir (Yiğit, Alev, Altun, Özmen ve Akyıldız, 2005; Uşun, 2006; Küçük, 2011, akt: Yıldız ve Yıldız, 2017).

Şekil 2. Materyal Tasarım Süreci

1.1. Görsel Tasarım Öğeleri

Türkçe dersinde materyal tasarımının temel amacı, verilmek istenen mesajın öğrenciye ulaşması sürecinde, öğrencinin bu mesajı zorlanmadan algılamasını, öğrenmesini ve öğrenmesinin de kalıcılığını arttırmaktır. Bu amacın gerçekleştirilebilmesi için de tasarım öğelerine dikkat etmek gerekir. Bu öğeler kısaca:

Boşluk – Alan: Çizgi, resim, şekil, metin gibi objelerin kapladığı alan, dolu alan ve bu öğelerin kapladığı alan dışında kalan ise boş alandır. Türkçe ders materyalinde verilmek istenen mesaj ya da önemli kavram gözün en fazla algılandığı sol üst köşeye yerleştirilmelidir.

Çizgi: Materyalde çizgiler, öğrencilerin dikkatlerini çekerek görselliklerini arttırmak ve vurgu yapmak amacı ile kullanılmalıdır.

Şekil: Materyalde dikkat çekici sıra dışı şekiller kullanmak, dağılan ilgiyi derse tekrar çekecektir. Ayrıca şekiller arasında çok fazla boşluk da bırakılmamalıdır.

Doku: Öğrencilerde bir doku hissi uyandırabilmek için pürüzlü, yumuşak, sert, mat ya da parlak dokular kullanılmalıdır.

Renk: Materyalde Türkçe konusuna ve öğrencilerin gelişimsel özelliklerine uygun renkler kullanılmalıdır.

Yazı: Materyalde en fazla iki yazı türü kullanılmalı, yazının puntosu ve karakteri öğrencilerin özelliklerine uygun olmalı, süslü yazı yerine düz yazı kullanılmalı, büyük harfler başlıklarda kullanılmalıdır. Ayrıca koyu renkli öğelerin açık renkli zemin üzerine, açık renkli öğelerin ise koyu renkli zemin üzerine yerleştirilmesine de dikkat edilmelidir.

Görsel Tasarım İlkeleri

Türkçe derslerinde mesajın öğrenciye doğru bir biçimde ulaştırılabilmesi için görsel tasarım ilkelerine dikkat etmek gerekir. Bu ilkeler kısaca:

Oran-Ölçek: Materyaldeki öğelerin öğrenci tarafından doğru algılanabilmesi için seçilen öge, öğrencilerin yakın çevrelerinde görüp bildikleri, tanıdık bir öge ile ölçeklendirilmelidir.

Yakınlık: Yakınlık kuralına göre yapısal olarak birbirine yakın öğeler aynı şekilde yakın olarak yerleştirilmelidir. Birbiriyle ilgili olmayan öğeler birbirinden uzak tutulmalıdır (Küçük, 2011).

Hizalama: Tasarım öğeleri belirli bir hiza ile sunulduğunda izleyenlerin kafasında bir düzen oluşturur ve düzenli bilgiler düzensizlere göre daha kolay öğrenilir ve hatırlanırlar (Yalın, 2008).

Vurgu: Materyalde önemli yerlere farklı renk, yazı stili ya da doku ile dikkat çekilmesidir.

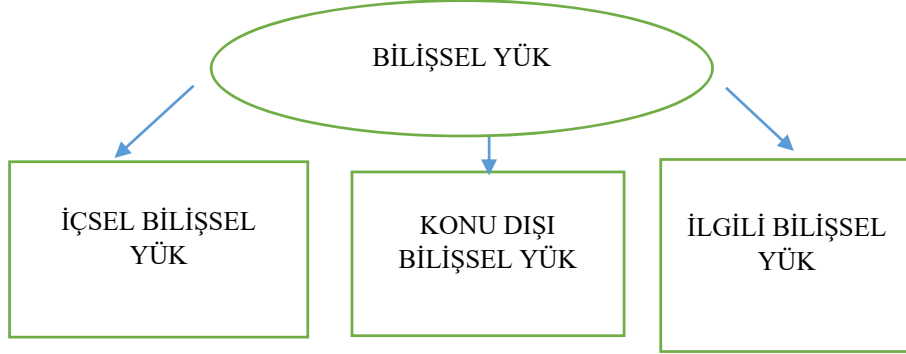
Denge: Materyaldeki öğeler yatay ve dikey olarak materyale eşit ağırlıklarda yerleştirilmelidir.

Bütünlük: Bir görseli meydana getiren öğelerin bir bütün olarak görünmesini sağlayan öğeler arasındaki ilişkidir. Bütünlük, görseli anlamayı ve yorumlamayı kolaylaştırır; aynı zamanda bütünlük, görsel elemanlar ve bunların fonksiyonları arasındaki ilişki bütünlüğüdür. Her bir görsel unsur, bir mesaj iletmedeki fonksiyonu göz önüne alınarak yerleştirilmelidir (Yalın, 2003). Kısaca açıklanan tasarım ilkeleri dışında öğrenme öğretme süreçlerinde öğretimin etkililiğini düşürme kapasitesinde olan aşırı bilişsel yüklenmenin önüne geçebilmek için Bilişsel Yük kavramına da değinmekte fayda vardır.

1.2. Bilişsel Yük Kuramı

Kısa süreli bellekte bir defada gerçekleşen ve bireylerin öğrenme süreçlerinde öğrenebilmeleri için gösterdikleri zihinsel faaliyet ve çabaların bütünü olarak ifade edilebilecek bilişsel yük kavramı, öğrenme için uygun olan koşulları oluşturması beklenen ve çeşitli sembol ve işaretlerin ustalıklı kullanılması ve bu sürecin planlanması olarak ifade edilebilecek öğretim teknolojileri bağlamında yol gösterici bir kavram ve kuramdır. Ayrıca uzun

sürelî bellekte gerçekleştirilen şema edinimi sürecinde bellek yükünü azaltma ile ilgili kolaylaştırıcı tekniklerle ilgili olan bir kuramdır (Yıldız ve Yıldız, 2017). Bilişsel yük üçe ayrılmaktadır: *Asıl yük* (intrinsic load), *konu dışı yük* (extraneous load/ineffective load) ve *etkili yük* (germane load/effective load).

Şekil 3. Bilişsel Yükün Bileşenleri

Yukarıdaki şekle göre, *asıl yük*, sunulacak olan materyalin zor ya da karmaşık olmasından dolayı işleyen bellekte oluşan yüklenme; *konu dışı bilişsel yük* içeriğın sunumunda kullanılan öğretim materyalinin biçimi ile bu materyalde kullanılan öğretim yöntemi ve öğretim tasarımının olması gerektiği gibi tasarlanamaması sonucunda çalışan belleğın yüklenmesi; *etkili yük* ise, zihinsel yapıların meydana gelmesi ve düzenlenmesi sürecinde etkili olan yük türüdür (Yıldız ve Yıldız, 2017).

2. Türkçe Öğretimine Yönelik Teknolojik Öğretim Materyalleri

Etkileşimli Tahta ve z-kitaplar

Etkileşimli tahta dil bilgisinin tümevarımsal bir yaklaşım ile anlatımında öğretmenlere yardımcı bir kaynak olabilir. Tümevarımsal yaklaşım, kuralın bir tür yönlendirmeli keşif yoluyla çıkarsanmasıdır. Bu tümevarımsal yaklaşım, öğrencileri dil bilgisi öğrenme süreçlerinde aktif bir şekilde derse katar, çünkü dil bilgisi kurallarını kendi kendilerine formüle etmelidirler ve artlarındaki sebepleri anlamadan öğretmenlerinden pasif bir şekilde bu kuralları dinlemek yerine onları kontrol etmeli, denemeli ve gözden geçirmelidirler (<http://www.turkceogretimi.com/Dil-ogretiminde-Teknoloji/article>). Sınıf ortamında etkileşimli tahta üzerine yansıtılan metnin yukarı-aşağı, sağa-sola doğru hareket ettirilebilme olanağının olması, fiil bilgisi öğretiminin etkililiğini arttırabilir. Cümlelerin öğeleri konusunda karışık olarak verilen öğeleri Türkçenin yapısına uygun olarak sıralama sırasında her öğenin hareket ettirilmesi sınıfın da dikkatlerinin konuya çekilmesi açısından oldukça önemlidir. Hareket, dağılmış olan ilgi ya da dikkatin tekrar konuya çekilmesinde aracılık rolü oynayabilir. Öğrencilerin etkileşimli tahta üzerinde

dili geçmiş, mişli geçmiş ya da gelecek zaman gibi çeşitli zamanlar bağlamında tasarlanmış örnek olaylar ile zamanları eşleştirmeleri sağlayabilir. Hacivat Karagöz diyalogları gibi çeşitli diyalogları ya da öğrencilerce oluşturulmuş diyalog, şiir vb. dilsel ürünler, etkileşimli tahta üzerine aktararak tüm sınıfta bu ürünlere yönelik (tutarlılık, dilbilgisi, dilsel nitelik vb. açılardan) değerlendirme çalışmaları yapılabilir; gerekli düzeltmeler renkli olarak belirtilir; analiz sonuçları da kaydedilip saklanabilir hatta öğrencilerin yapmış olduğu çalışmaların sergilendiği bir pano olarak da kullanılabilir. Ayrıca etkileşimli tahta, sözcükler arasında bağ kurma, görsellerle kelimeleri eşleştirme, ilk okuma yazma öğretimi sürecinde harf tanıma, dijital hikâyeler üzerinde çalışma, harf ses ilişkisini kurma, sınav durumları hazırlama, görselleri dinlediği hikâyeye göre hareket ettirerek tasarım yapma, okuma sırasında etkileşimli tahta üzerinde zihin haritaları oluşturma, çeşitli görseller ve anahtar kelimeleri kullanarak dinleme öncesi içeriği tahmin etme, dinleme esnasında etkileşimli tahtadaki görselleri olay örüntüsüne göre dizme, video konferanslarla röportajlar gerçekleştirme gibi amaçlarla da kullanılabilir.

Şekil 4. Etkileşimli Tahta

Z-kitap, MEB Talim ve Terbiye Kurulunca onaylanan ders öğretim programları esas alınarak hazırlanan kitapların yazılı metinlerine dokunulmadan dijital formatlara dönüştürülmesi ve öğretim programları esas alınarak hazırlanan çoklu ortam unsurları ile (ses, animasyon, video, resim, fotoğraf, harita, grafik, tablo, simülasyon vb.) etkileşimli hâle getirilmesi, **zenginleştirilmesidir** (zkitap.com.tr). Zenginleştirilmiş kitabın kısaltılması olan Z-kitaplar, PDF kitapların gelişmiş versiyonu ve içerik açısından etkileşimli tahtalara daha uyumlu olan, bilgisayar, akıllı tahta, tablet vb. ortamlarda kullanılmak üzere hazırlanmış, animasyon, video, fotoğraf, grafik, ses dosyaları, oyun gibi zenginleştirilmiş uygulamaları içinde barındıran kitaplardır.

Z-kitaplar, <http://www.ataogretmen.com>, <http://www.tudemonline.com>, <https://mebbis.meb.gov.tr/SSOlogin.aspx?URL=http://www.vitaminegitim.com/Ogretmen.eba.gov.tr> gibi çeşitli sitelerden indirilebilirler. FATİH projesi ile beraber okullarda etkileşimli tahta kullanımının artması ile öğrencilere

tablet dağıtılmış, bilgisayarların da sınıflarda kullanım oranlarının artması ile beraber klasik ders ve kaynak kitapların yerini Z-kitaplar almaya başlamıştır. Öğrenciler istedikleri zaman, istedikleri ortamda Z-kitapları kullanabilir ve Z-kitapla etkileşimleri sonucunda kazanımlara göre hazırlanmış ünite ye da genel değerlendirme etkinliklerini yaparak geri bildirimler alabilirler.

Bloglar

Blog, internetin bağlı olduğu her ortamdaki rahatlıkla oluşturulabilen ve şartlara göre kolayca güncellenebilen, bir veya daha fazla yöneticinin anında yazılarını yayınlamalarına imkân veren internet sayfalarıdır (Richardson, 2006). Blog ya da başka bir ifade ile Weblog ilgili yazarların herhangi bir konu hakkında kolay ve hızlı şekilde yorumlarını ve diğer internet sitelerine bağlantılarını paylaşmalarına olanak sağlayan web siteleridir. Diğer bir tanımla, web programlama becerisi gerektirmeyen, herkesin kolayca bilgisayar ağları üzerinden yazar-okur etkileşimini sağlamalarına olanak sunan, kendi sayfalarını yayımlayabilecekleri ortamlardır (Richardson 2004). Blog yazarlığı uygulamaları ile öğrencilerde yazarlık becerilerini geliştirilebilir. Bloglar öğrencilerin bir yandan okur-yazarlık öte yandan da internet okur-yazarlığı, konuşma, okuma, yazma, eleştiri yapabilme, senteze dayalı ürünler oluşturma, olaylara yönelik yorumlar yaparken konnektif düşünebilme ve değerlendirme gibi becerilerin kazandırılması açısından Türkçe derslerinde aktif olarak kullanılabilirler.

Nitekim, teknolojiadaki gelişmeler bilgisayar, internet ve diğer iletişim araçlarının yaygınlaşmasına neden olmuş, bu durum da temel dil becerilerinin kullanım alanlarını değiştirmiştir. Dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerileri sadece basılı materyaller için değil; bilgisayar, cep telefonu, sunu, reklam panoları vb. araçlar için de kullanılır ve gerekli hâle gelmiştir. Örneğin ekran okuma, günümüzde bireylerin günlük yaşamda çok sık karşılaştığı ancak farkında olmadan kullandığı bir okuma becerisi ve okuma türüdür. Bunun yanı sıra elektronik ortamdaki metinlerin kullanımının ve okunmasının; kolay depolama, geri getirme, yapılarının esnekliği ve kaynakların kaydedilebilmesi gibi avantajlarından dolayı daha çok tercih edileceği de ifade edilmiştir (Dillon, 1992, s. 1299; akt: Belet Boyacı ve Güner, 2017).

Şekil 5. Blog

<http://www.evrengunlugu.net/2017/01/01/blog-yazarlari-calistayi>
https://yandex.com.tr/gorsel/search=blogyazarligi&img_url

Filmler

Görsel ve işitsel materyallerden biri olan filmler, öğrenilecek dildeki dilsel ve kültürel öğeler ile imgeleri yeterli miktarda sunmanın yanı sıra, öğrenilecek dili konuşan kişiler arasında geçen diyalogları gerçekçi bir şekilde gösterip, dili öğrenen kişide filmdeki kahramanların arasındaki diyalogun içerisindeymiş gibi bir duygu uyandırarak, kişinin daha sonra o olayı ve sahneyi zihninde canlandırmasında ve hatırlamasında büyük rol oynamaktadır. Filmler yoluyla kazanılan beceri ve bilgilerin diğer öğretim materyallerine oranla daha kolay olduğunu, sonrası için de kalıcı bir tesir bıraktığını söyleyebiliriz (Saraç, 2012). Türkçe derslerinde, filmler izlenilmeden önce öğrencilere filmle ilgili olarak öğretmen tarafından hazırlanan soru listesi dağıtılabilir. Film sınıfça izlendikten sonra bu sorular üzerinde sınıfın tartışması sağlanır. Eğer muallakta kalman noktalar olunursa filmin ilgili sahnesi sınıfça tekrar izlenilebilir. Filmde geçen bazı replikler istekli öğrenciler tarafından tekrar edilebilir (telaffuz, vurgu, tonlamaya dikkat ederek). Sözlü anlatım becerilerini geliştirmek için izlenen filmin özetlenmesi, ana fikri üzerinde konuşulması ya da olay örüntülerinin A4 boyutunda boş bir kağıda aktarılması gibi çalışmalar yapılabilir. Filmi izlerken öğrencilerin anlamını bilmedikleri kelimeleri not etmeleri daha sonra bu kelimeler üzerinde konuşmaları sağlanabilir. Film izlenimleri adlı deneme çalışmaları yaptırılabilir. Filmler, öğrencilerin sözel becerilerinin gelişmesini destekleyici ve onları bu konuda motive edici etkili bir yöntemdir. Çünkü filmler öğrencilere, günlük konuşma dilini ve bu dildeki en güncel kelime ve sözlerle karşılaşma olanağı sunar. Ayrıca filmler öğretmenlere, öğrencilerine yaptıracağı grup tartışması etkinliğine uygun konu başlıkları bulmalarında yardımcı olur (İlgizovna, 2015; akt: İşcan ve Karagöz, 2016).

e- Portfolyo

Portfolyo teknoloji bilgisi ve becerisi gerektiren; ses, video, animasyon, sunu vb. çeşitli formatlarda bilgiyi içerebilmekte ve öğrenciler ve öğretmenler tarafından her zaman ulaşılabilir. E-portfolyolar sayesinde:

- Öğrenciler kendi öğrenme hedeflerini geliştirebilirler.
- Öğrenciler öğrenme alanları ile ilgili yeteneklerini keşfedebilirler.
- Bir yandan öğretmen öğrencilerinin hem de öğrenciler kendi bireysel gelişimlerini kolaylıkla takip edebilirler.
- Öğrencilerin birbirlerinin portfolyolarını görmeleri ve birbirlerine yardımcı olmaları sağlanabilir (Ergün ve Avcı Yücel, 2015).

Eğitimde öğrencileri değerlendirmek için yaygın olarak kullanılan portfolyo, bireyin öğrenim sürecinde yaptıklarını belgeleyen dökümandır. Bilgisayar Destekli Dil Öğrenimi ile e-portfolyo kavramı ortaya çıkmıştır. Elektronik portfolyolar (-portfolyo, e-folyo ya da dijital portfolyo) bilinen portfolyo çalışmasının CD ya da web sitesi şeklinde düzenlenmesidir (Söylemez, 2012). <http://www.portfoliobox> ya da <https://www.sakaiproject.org/eportfolio> gibi ücretsiz platformlar kullanılarak e-portfolyolar hazırlanabilir. Ivers ve Barron (1998) e-portfolyo oluşturma prensiplerini aşağıdaki gibi sıralamışlardır (akt: Höçük Şenel, 2012);

1. Öncelikle öğrenen, bir dijital ya da elektronik ortamlardan birisine karar vermelidir. Ayrıca amaç ve bağlamı belirlemelidir. Kendi bireysel gelişim dosyasının amaçlarını belirlemesi gerekmektedir. Diğer taraftan hangi yazılım ve donanımları kullanacağına karar vermelidir. Çünkü her tür yazılım ve donanım her tür amaç için uygun olmayabilir.
2. Bireysel erişim dosyası girişinde bir takdim: Öğrenci, yaptığı çalışmayı anlatan ve çalışmasının amaçlarını ifade ettiği bir takdimde bulunmalıdır. Bu, başkalarının dosyanın ‘ne için hazırlandığı?’ ve ‘neye hizmet ettiği?’ sorularına cevap bulacağı tarzda olmalıdır. Bu yazılım ya da donanımı seçtiğini de ayrıca açıklamasında yarar vardır.
3. Bireysel gelişim dosyası dokümanları: Bu basamak, yapılan tüm çalışmaların belirli bir düzende ve tarihsel periyotta sıralanmasıdır. Hangi parçaların birbiri ile ilişkili olduğu açık ve yalın olmalıdır. Bu aşama sınırları, estetiği ve tarzı önemli ölçüde etkiler. Örneğin, İnternet teknolojileri kullanılarak dijitalleştirilmiş bir bireysel gelişim dosyası dokümanında; çalışmaların tarihsel bir ardışıklık içinde, taslaklarından tamamlanmış haline doğru, her çalışma için ayrı bir klasör içinde akışkan bir biçimde sunulması mümkündür. Bu, tartışma konularının ve içeriğinin belirli bir ardışıklıkta sunumuna imkân sağlamaktadır.
4. Sonuç: Öğrencilerin kendini değerlendirmelerinin ve öz yansımalarının yer aldığı basamaktır. Öğrencilerin öz konusu dersten oluşturdukları anlamları yansıtmaktadır. Öğrencilerin ön deneyimleri ile hali hazırdaki bilgi oluşturma sürecini ve değişimini yansıtmaları sağlanmaktadır.

Etkileşimli (İnteraktif) Oyunlar

Bilgisayar üzerinde internet ya da özel yazılımlara dayanan CD’ler yolu ile oynanan etkileşimli oyunlar bilgisayar destekli öğretimin (CALL) vazgeçilmezleri arasındadır. Bu oyunlar özellikle öğretimin erken safhalarında kelime öğretimi ve tekrar için yoğun olarak kullanılmaktadırlar. Kullanım esnasında dönüt otomatik olarak verildiği için sınıf ortamına ya da

öğretmen desteğine gerek duyulmaz. Dolayısıyla bu tür bilgisayar oyunları ders harici çalışma yapılabilen öğretim materyalleri olarak da kullanılmaktadır. Örneğin etkileşimli oyun olarak kapalı kartların ön yüzlerinde yerleştirilmiş olan resimlerle kelimelerin belirli bir zaman dilimi içinde eşleştirilmesi istenebilir (Söylemez, 2012).

Şekil 6. Etkileşimli (interaktif) Oyunlar
[https://yandex.com.tr/gorsel/searchtext=Etkileşimli Oyunlar](https://yandex.com.tr/gorsel/searchtext=Etkileşimli+Oyunlar)

Bilgisayar

Günümüzde bilgisayar her alanda yararlanılan önemli bir teknolojik araçtır. Türkçe öğretiminde de bilgisayar teknolojisinden birçok konuda yararlanılabilir. Dersler bilgisayar sayesinde öğrencilerin dikkatlerini toplayacak şekilde düzenlenebilir.

İnternet

Türkçe derslerinde internet aracılığı ile ders anlatımı, ödev hazırlama, ulaştırma, duyuru yapma, konu ile ilgili dosyaları paylaşma gibi amaçlarla kullanılabilir. İfade edilen bu etkinlikler Türkçe öğretimine, zevkli aktif ve kalıcı öğrenmeye sahip ortamlar sunar. Yazma öğretiminde internet aracılığı ile yazılı anlatım kurallarına ve farklı konularla ilgili bilgilere anında ulaşılabilir. Öğretmenler bloglar yardımı ile öğrencilere yazma görevleri verebilir, yazılı anlatım çalışmalarını toplayabilir. Örnek yazılı ürünler belirlenebilir. Yazma sürecinde anında sözlük ve yazım kılavuzuna ulaşılabilir. Örnek olay, haber ve durumlar araştırılıp, kompozisyonlar renkli ve zengin hale getirilebilir. Öğrenciler yazılı anlatım konuları için internette yer alan faydalı sitelerden faydalanabilirler (Karadağ ve Maden, 2014). İnternet, derste anlamakta zorluk çekilen konuları internette uzman hocalar tarafından tekrar tekrar dinlemek, Türkçeyi düzgün konuşan insanları sık sık izleyip/dinleyerek konuşma becerisini geliştirmek, verilen ödevleri yaparken ek çalışma ve ek araştırma kaynağı olarak kullanmak, konuları pekiştirmek için soruları ekrandan çözmek, ilgi duyulan bir edebiyatçı yazar ya da gazete köşe yazarı ile iletişime e-posta yolu ile geçme ya da e-posta ve internet

telefonlaşması ile başkaları ile iletişim kurarak farklı formlarda da iletişim becerisini geliştirme gibi amaçlarla da kullanılabilir.

Eğitim Bilişim Ağı (EBA)

Eğitim Bilişim Ağı (EBA), Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü tarafından bireylerin kullanımına ücretsiz olarak sunulan çevrimiçi bir sosyal eğitim platformudur. EBA, okulda, evde, kısacası zamandan ve mekândan bağımsız olarak ihtiyaç duyulan her yerde ve her zaman kullanılabilir. EBA platformunun amacı; bilgi teknolojileri aracılığıyla etkili materyal kullanımını destekleyip teknolojinin eğitime entegrasyonunu sağlamaktır. EBA, sınıf seviyelerine uygun, güvenilir ve incelemeden geçmiş e-içerikler sunmakta, eğitim ve teknolojideki yenilikleri takip ederek gelişmeye devam etmektedir. Sosyal bir platform olan EBA çatısı altında buluşan öğrenmeye ve paylaşmaya hevesli tüm bireyler, Türkiye'nin dört bir köşesindeki akranlarıyla işbirliği yaparak ekip çalışması içinde bulunma fırsatını yakalayabilirler. EBA'da bulunan e-içerikler farklı öğrenme stillerine (sözel, görsel, sayısal, sosyal, bireysel, işitsel öğrenme) sahip öğrencileri de kapsamaktadır. EBA'nın sosyal ağ yapısı öğretmenleri de ortak bir paydada buluşturarak eğitime el birliğiyle yön vermelerini sağlamaktadır. EBA, sahip olduğu detaylı raporlama sistemiyle karar vericiler için eğitimde mevcut durumun fotoğrafını çekerek geleceğin eğitim stratejilerinin belirlenmesine katkı sağlamaktadır. Ayrıca EBA, içeriğinde; *EBA Ders, İçerik Modülleri, Yarışma, Uygulamalar ve çeşitli aktiviteleri* barındırır. Öğretmenler için, meslektaşlarıyla birlikte etkili bir şekilde iş birliği yapabilmeleri, öğrencileriyle eğitsel paylaşımlarda bulunabilmeleri için tasarlanmıştır (<http://www.eba.gov.tr/>).

EBA öğretmenler için; EBA Ders'te oluşturduğu veya takip ettiği gruplar içinde eğitsel tartışmalara katılabilir, eğitsel paylaşımlar yapabilir, öğrencilerine çalışmalar gönderebilir, kişiye özel takvim planına göre gönderilen çalışmaları ve yaklaşan etkinlikleri takip edebilirler. Ayrıca burada yer alan içerik geliştirme araçlarını kullanarak ürettikleri içeriklerle Milli Eğitim Bakanlığının tüm dünyaya e-içerik ihraç etme vizyonuna katkı sağlayabilirler. **EBA Öğrenciler için,** çok daha verimli çalışmalar yapabilmeleri ve çalışmalarının karşılığını alabilmeleri için tasarlanmıştır. Öğrenciler, EBA Ders'le, sınıf arkadaşları ve öğretmenleriyle birlikte çalışabilir, iletişim kurabilir ve paylaşımında bulunabilir. Ayrıca öğrenciler, öğretmenlerinin gönderdiği ödev ve alıştırmaları takviminden anlık takip ederek çalışmalarını zamanında yapabilir, dilediği zaman dilediği konuya çalışabilirler. Okulunda paylaşımlar yaparak, oylama ve etkinliklere katılarak hem okulda hem de okul dışında öğrenmeye devam edebilirler.

Dijital öyküler

Dijital öykülendirme ile anlatılmak istenen fikirlerin resim, ses, video gibi dijital medya kullanılarak kısa öyküler oluşturularak aktarılması sağlanır. Dijital öyküler bireylere yaratıcı olabileceği alanlar sağlar. Bireylerin internet üzerinden çalıştırabileceği Ourstory, Voki gibi dijital öykü oluşturma araçları yer almaktadır (Ergün ve Avcı Yücel, 2015). Dil eğitiminde dijital hikâye anlatımlarının kullanılması, pasif alıcı konumunda olan öğrencileri, bilgiyi üreten aktif katılımcı haline getirir. Ana dili eğitimi ve dijital hikâye anlatımları, Türkçe eğitim programının amaçlarından birisi öz değerlendirme becerisi gelişmiş bireyler yetiştirmektedir. Dil becerilerinin değerlendirilmesi aşamasında, öz değerlendirmede güçlük çekilmektedir. Dijital hikâye anlatımları bu sorunu ortadan kaldırmaktadır ve öz değerlendirme açısından imkânlar sunmaktadır. Çünkü öğrenciler, ürettikleri dijital hikâye anlatımlarının hem söyleyeni hem de hikâye anlatımının kaydı bittikten sonra dinleyicisi konumundadır. Bu açıdan bakıldığında tıpkı öğretmen eğitiminde kullanılan “mikro eğitim” tekniği gibi, öğrencilere kendilerini değerlendirme, hatalarını görme ve güçlü yanlarını keşfetme gibi imkânlar sunduğu söylenebilir. Yazma sürecinde planlamanın önemi büyüktür. Dijital hikâye anlatımları yazma sürecini düzenlemekte ve yazma sürecinin tamamlanmasında klasik yazma yönteminden daha yönlendirici bir niteliğe sahip olmaktadır. Dijital hikâye anlatımları dijital, sözlü ve yazma becerilerini olumlu yönde etkilemektedir. Dijital hikâye anlatımlarının sunmuş olduğu bu imkânlar sayesinde anlama ve anlatma süreci olumlu yönde etkilenir. Dijital hikâye anlatımları konuşma becerisi açısından da yararlıdır. Ana dili eğitiminde, öğrencilerin tüm becerilerinin öğretim programının amaçları ve yaşamın gerekleri açısından geliştirilmesi esastır. Dijital hikâye anlatımları, yazma ve okuma becerilerinin geliştirilmesinde öğrencilere yaşamın içerisinde öğretici bir etkinlik sunduğu gibi aynı zamanda bu eğlendirici öğretim yöntemiyle dilin bilimsel yönünü de kazandırılır (Kurudayıoğlu ve Bal, 2014).

Şekil 7. Dijital öykü

[https://yandex.com.tr/gorsel/searchtext=dijital öykü&img_url](https://yandex.com.tr/gorsel/searchtext=dijital%20%C3%96yk%C3%9C%20&img_url)

Kapalı devre televizyon

Kapalı devre televizyon, kablo ya da mikro dalga bağlantısı yoluyla bir video ya da bir stüdyodan doğrudan doğruya sınıftaki izleyiciye gönderilen yayın anlamında kullanılmaktadır. Kapalı devre televizyon yayınlarından öğretimde yararlanmasının en önemli nedenlerinden birisi çok sayıda sınıfı olan bir okulda aynı dersi aynı anda tüm sınıfların izleme olanağı bulunmasından kaynaklanmaktadır (Demirel, Seferoğlu ve Yağcı, 2001). Sınıf/Türkçe öğretmeni kapalı devre televizyonla öğretime yer verdiğinde şunlara dikkat etmelidir:

- Öğretmen her dersten önce öğretilecek konuyu bilmeli, dersin içeriğine ve ünitelerin sırasına yabancı olmamalıdır.
- Öğretmen, ders izlenirken ana noktaları vurgulamak ve izledikten sonraki tartışma konularını belirlemek için notlar almalıdır.
- İzleme sırasında öğrencilerin tepkileri, ilgileri ve konuları algılayıp algılayamadıkları gözlenmelidir.
- Gerektiğinde yayın esnasında açıklamalar yapılmalıdır.
- İzleme işlemi bitince öğrencilerin ne derece öğrendiklerinin sınanması, bazı önemli konuların, eksik kalmış ya da net olarak anlaşılammış yerlerin yeniden öğretilmesi gerekir.

Şekil 8. Kapalı devre televizyon sistemi

Görüntü Tarayıcı (Scanner)

Türkçe/sınıf öğretmeni tarayıcı sayesinde elindeki resmi, fotoğrafı, metni, gazete yazısını, bir mektubu, bulmacayı ya da kazanım değerlendirme testini bilgisayara aktarabilir. Daha sonra bilgisayara aktarılan veriler üzerinde istenilen değişiklikler yapılabilir. Elde edilen veriler üzerinde sınıfça çeşitli çalışmalar tasarlanabilir.

Film Makinası ve Film Şeridi Projektörü

Film makinası, hareketli ve sesli görüntü ve yansıtıcı makineye denir. Konulu filmlerin sınıfa getirilip gösterilmesi sağlanabilir. Böylece öğrencilerin güdülenmeleri sağlanabileceği gibi dinlediklerini anlama becerileri de geliştirilmiş olur. Film gösterilmeden önce ya da sonra doğru cevap şeklinde sınıf içi çalışmalara da yer verilirse daha yararlı olur (Demirel, Seferoğlu ve Yağcı,2001). Film şeridi projektörü ise, film şeritlerinin ekrana yansıtılmasını sağlar. Film şeritleri dönerken müzik de kullanılırsa Türkçe

derslerindeki işlevi daha da arttırılmış olur. Öğrencilerde görsel okuma, tahmin etme becerileri şeritler arasında bağlantı kurma, olaylar arasında öncelik sonralık ilişkisi kurma gibi beceriler geliştirilebilir.

Opak Projektör (Episkop)

Opak projektör, kitap sayfası, resim, tablo, grafik ve resim gibi şeffaf olmayan materyalleri ekrana yansıtmayı sağlayan araçtır. Türkçe derslerinde öğrenci çalışma kitapları opak projektör aracılığı ile tahtaya yansıtılarak öğrencilerle beraber çalışmalar yapılabilir. Opak projektör ile yansıtılan bir şiir söz korosu şeklinde okunabilir ya da yansıtılan görseller üzerine çalışmalar yapılabilir.

Projeksiyon

Görsel sunum araçlarının ulaştığı en son noktada projeksiyonlar bulunur. Türkçe dersinde öğretmen projeksiyonu kullanarak sınıf ortamını daha ilgi çekici hale getirebilir; Türkçe dersinde öğrenciler sunumlarını projeksiyon aracılığı ile sınıf ile paylaşabilirler ayrıca bu araç, sınıfa daha kısa sürede daha çok örneğin getirilmesini sağlar.

Kamera

Çevredeki hareketli görüntüleri manyetik bir ortama aktarmaya yarayan video kayıt alıcılarıdır. Türkçe dersinde çeşitli aktiviteler yapan (şiir okuma, güzel konuşma vb.) öğrenciler kameraya çekilerek daha sonra sınıfa izlenilir ve hem akran hem de öz değerlendirme yapılabilir. Kamera ile öğretim amacı ile çekimler yapılabilir. Kamera yolu ile elde edilen çekimler sınıf ortamına getirilerek video ya da bilgisayar kullanılarak öğrencilere izlettirilip izlenenlerle ilgili, sınıf içi tartışmalar, değerlendirmeler yapılabilir. Öğrenciler kamera kullanarak bir sokak röportajı, bir uzmanla röportaj yapabilir ya da sessiz/sesli filmler çekerek sınıfa sunabilirler.

Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmada, Türkçe öğretimi kapsamında okuma, yazma, konuşma ve dinleme becerilerinin geliştirilmesinde programın öğrenme öğretme süreci çerçevesinde kullanılacak materyallerin, genel özellikleri ve kazanımlara ulaşmada nasıl kullanılacakları eğitimsel anlamda ne tür katkılarda bulunabilecekleri tanıtılmış ve örneklerle açıklanmıştır. Nitekim, dilin seslerinin ya da ses olaylarının öğretimi, çok yönlü materyallerin kullanılmasını gerekli kılan oldukça soyut bir konudur. Soyutluk düzeyi ağır basan bu konu alanının öğrenciye, sezdirme yoluyla kavratılmaya çalışılması ve bunun sadece ders kitapları ile öğretmen rehberliğinde sınıf içi sözel etkinliklerle gerçekleştirilmesi oldukça güçtür (Çolak, 2013). Türkçe öğretiminde dilin kullanımını sağlayan temel dil becerilerinin yanı sıra dil bilgisi de önemli bir bilgi alanını oluşturmaktadır. Günümüz bilim ve teknolojisinin imkânları göz ardı edilerek geleneksel yollarla dil bilgisi

kuralları öğretilirse başarıya ulaşmak zorlaşır. Bu yolla öğretim yapılırken birden fazla duyu organına hitap eden öğretim materyallerinin, bilginin kalıcı olmasında etkili olduğu unutulmamalıdır. Ancak, geleneksel dilbilgisi öğretiminde sadece yazıya dayalı materyaller kullanılmakta ve bu yöntemle öğrencilerin dil bilgisi konularını öğrenmeleri zorlaşmaktadır. Dil bilgisi öğretiminde ders materyalleri öğrencilerin dil bilgisi konularını daha iyi, daha kolay ve daha eğlenceli öğrenmeleri açısından çok önemlidir. Yeni öğretim programına göre Türkçe öğretiminin materyal kaynakları üzerine henüz yeterli çalışma yapılmamıştır. MEB’de çalışan öğretmenler de materyal üretimi ve temini konusunda sıkıntı çekmektedir (Şahin ve Maden,2011). Bu bağlamda da, Yaman’ın (2007) araştırma bulgularında, Türkçe öğretmeni adaylarının Türkçe öğretiminde öğretim teknolojileri kullanımının, dersin amaçlarına ulaşmasına katkı sağlayacağına yüksek oranda katıldıkları, ÖTMG dersinin Türkçe öğretmenleri için gerekli olduğu tespit edilmiştir. “Yabancılara Türkçe Öğretiminde Karşılaşılan Sorunların İlgili Alan Yazını Işığında Değerlendirilmesi” adlı çalışmada ise incelenen makalelerde yabancılara Türkçe öğretiminde ders öğretim araç gereçleri bakımından yaşanan yetersizlikler, öğretim programı yetersizliği, Türkçe öğretimi alanının farklı ana bilim dallarına ayrılmamış olması, teknolojik bakımdan yaşanan yetersizlikler, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yararlanılabilecek kaynakların yetersizliği, eğitim öğretim ortamı bağlamındaki yetersizlikler, kullanılan yöntem ve teknikler bakımından yaşanan sıkıntılar, alfabe farklılığı, lisans ve lisansüstü düzeyde görevli öğretim elemanlarından ve Türkçe öğretimi ile ilgilenen kurumlardan kaynaklanan sorunlar olduğu görülmüştür (Er ve Biçer, 2012). Başaran’ın (2003) çalışmasında, öğretmenlerin Türkçe dersinde ders kitabı ve yazı tahtasının dışında diğer öğretim materyallerini kullanma oranlarının çok düşük ve teknolojik araç gereç kullanma durumlarının yetersiz olduğu ifade edilmiştir. Akın ve Çeçen (2015) tarafından yapılan bir çalışmada, çalışma grubunda, Türkçe dersi öğretimi esnasında bilgisayar, projeksiyon, cd, ses sistemi gibi çoklu ortam araçlarından yararlanılmıştır. Bu araçlarla video, animasyon, karikatür, resim, çizgi film, belgesel, müzik, vb. materyaller kullanılarak çoklu ortama dayalı öğretim ortamı hazırlanmış ve hazırlanan bu ortamda çoklu ortama dayalı öğretim yapılmıştır. İncelemeler sonucunda çalışma grubundaki öğrencilerin çoklu ortama dayalı öğretim ve araçlarından memnun oldukları, derste motivasyonlarının ve dikkatlerinin yüksek seviyede olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca öğrenciler bundan sonraki Türkçe derslerini de çoklu ortama dayalı öğretim yolu ile işlemek istediklerini belirtmişlerdir. Bir başka çalışmada hazırlanan materyallerin öğrenmeyi kolaylaştırdığı, kalıcılığını sağladığı, bütün okullarda kullanılması gerektiği öğretmen adayları tarafından belirtilmiştir (Bozpolat ve Arslan, 2018)

Yiğitoğlu (2007), araştırmasında öğretmenlerin programın uygulanışı esnasında karşılaştıkları sorunları arasında öğretmenlerin

programın gerektirdiği materyalleri temin edememesi olarak saptarken Korkmaz'ın (2006) yaptığı araştırmada da, öğretmenler yeni programla birlikte, öğrencilerin kendi öğrenmelerinden sorumlu olma, arkadaşlarıyla çalışarak öğrenme ve öğrendiklerini çevre ve yaşantılarıyla ilişkilendirme gibi konularda olumlu katkılar sağlayacağını belirtmişlerdir. Ancak aynı öğretmenler, okulların alt yapı, araç- gereç ve materyallerin yetersizliği, sınıfların kalabalık olması, ailelere maddi külfet getirmesi gibi sınırlılıklarının da olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca, Susar Kırmızı ve Akkaya'nın (2009) sonuçlara göre öğretmenler etkinlikler, materyal kullanımı, Türkçe öğretiminin beceri alanları, hizmet içi eğitime yönelik olarak sorunlar yaşamaktadırlar. Yapılan bir başka çalışmada, öğretmenlerin Türkçe derslerinin görsel-işitsel materyallerle desteklenmesi gerektiğini düşündükleri ancak, üniversitede aldıkları eğitimin bu konuda yetersiz kaldığını; Türkçe derslerinde görsel-işitsel materyal kullanılmasında kalıcı öğrenme sağlamak, etkili öğretim gerçekleştirmek ve zamanı doğru kullanmak gibi nedenlerden dolayı mesleki tecrübenin önemli olduğu; Türkçe derslerinin görsel-işitsel materyallerle desteklenmesinin öğrenci açısından kalıcı ve eğlenerek öğrenmeyi sağlamadığı; yaratıcılığı geliştirdiği ifade edilerek bu materyallerin kullanılmasının öğretmen açısından bir yandan kolaylık sağlarken diğer yandan öğretmeni pasifleştirdiği; öğrenme - öğretme süreci açısından ise zamandan tasarruf sağlamakta ve ders işleme sürecini zevkli hâle getirdiği belirtilmiştir (Coşkun,2014). Ayrıca konu ile ilgili alanyazın taraması sonucunda genellikle yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılacak materyallere ilişkin çalışmalara rastlanmıştır (Duman, 2013; Aytan ve Tuncel, 2015). Sonuç olarak, Türkçe derslerinde, öğretmenler kazanımlara uygun olarak ne kadar çok farklı duyuya hitap eden materyal kullanılırlarsa kalıcı öğrenmeler gerçekleştirilecek; çoklu ortam uygulamaları ile öğrencilerin etkileşime girmeleri sağlanabilecek ve nitekim oldukça soyut olan bu alan somatize olabilecektir. Sonuç olarak, Türkçe derslerinde materyal kullanımı ile ilgili olarak şu önerilerde bulunulabilir: Öncelikle yukarıda ifade edilen çeşitli araştırma sonuçlarında hareketle mesleğini icra etmekte olan Türkçe öğretmenleri görsel, işitsel materyaller, bilişsel yük ve çoklu ortam uygulamaları hakkında bilgilendirilmeli ve Türkçe derslerinde bu materyalleri kullanmaları hususunda dikkate alacakları ilkeler (materyal tasarlama ilkeleri, öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyleri, kazanıma uygunluk, etkin katılım, ekonomiklik vb.) konusunda bilgilendirilmelidir. Türkçe derslerinde materyal kullanımının öğrencilerin akademik performanslarına ve derse yönelik tutumlarına etkisi, Türkçe öğretmenlerinin derslerde materyal kullanımına ilişkin görüşleri, tutumları ya da materyal kullanımına ilişkin yeterlikleri ve materyal kullanma durumlarını etkileyen faktörler; öğretim materyalleri hazırlama ve kullanmaya yönelik verilen hizmetiçi eğitimlerin etkililiği, Türkçe dışında diğer branşlarda da kullanılacak materyaller gibi konularda çalışmalar tasarlanabilir; son

olarak da yapılan alanyazın taraması sonucunda öğretim materyalleri konusunda genellikle yabancılara Türkçe öğretimi alanında çalışma yapıldığı bu durumun da Türkçe öğretiminde öğretim materyalleri ile ilgili daha fazla çalışmaya gereksinim olduğunu gözler önüne serdiği söylenebilir.

Kaynakça

- Akın, E. ve Çeçen, M. A. (2015). Çoklu ortama dayalı Türkçe öğretimine ve çoklu ortam araçlarına yönelik öğrenci görüşleri. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 10/7*, p. 51-72. http://turkishstudies.net/files/turkishstudies/491253183_4Ak%C4%B1nErhan-vd-egt_S-51-72.pdf. Erişim Tarihi:21.09.2019.
- Aytan, N. ve Tuncel, H. (2015). Yabancılara Türkçe öğretiminde çizgi film kullanımı. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 3/2, p. 235-246. <http://oaji.net/articles/2017/515-1488229339.pdf>. Erişim Tarihi:02.10.2019.
- Başaran, M. (2003). *İlköğretim 4. ve 5. sınıflarda öğretmenlerin Türkçe derslerinde öğretim materyalleri kullanma durumları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Belet Boyacı, D. ve Güner, M. (2017). Türkçe dersinde teknolojik otantik ortamın kullanılmasına dair öğrenci ve öğretmen görüşleri. *AJESI-Anadolu Journal of Educational Sciences International*. 7(1): 35-71.
- Bozpolat, E. ve Arslan, A. (2018). Öğretmen adaylarının öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı dersine ilişkin görüşleri. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi, Cilt: 9, Sayı: 3, ss.60-84*. <http://www.e-ijer.com/tr/download/article-file/612988>. Erişim Tarihi: 27.09.2019.
- Coşkun, H. (2014). Sınıf ve Türkçe Öğretmenlerinin Türkçe Derslerinde Görsel İşitsel Materyal Kullanma Durumları ve Bunu Etkileyen Faktörler. *International Journal of Language Academy. Volume 2/4*, p. 333/347. <https://arastirmax.com/tr/system/files/dergiler/214630makaleler/2/4/arastirmax-sinif-turkce-ogretmenlerinin-turkce-derslerinde-gorsel-isitsel-materyal-kullanma-durumlari-bunu-etkileyen-faktorler.pdf>. Erişim Tarihi: 11.10.2019.
- Çolak, F. (2013). *Türkçe Dil Bilgisi Öğretiminin Genel Sorunları İle Alan Literatüründeki Tartışmalı Konuların İlköğretim İkinci Kademe Dil Bilgisi Öğretimine Yansımaları Ve Çözüm Önerileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Kilis.
- Demirel, Ö., Seferoğlu, S. S. ve Yağcı, E. (2001). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Demirel, Ö. (2010). Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme (12.baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Duman, G.B. (2013) Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde materyal geliştirme ve materyallerin etkin kullanımı. *Ana Dili Eğitimi Dergisi, 1(2), 1-8*. <http://www.anadiliegitimi.com/tr/>. Erişim Tarihi: 17.09.2019.
- Er, O. ve Biçer, N. (2012). Yabancılara Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunların ilgili alan yazını ışığında değerlendirilmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 1/2 2012 s. 51-69*.

- http://www.tekederjisi.com/Makaleler/116184331_5-Onur%20Er.pdf. Erişim Tarihi: 04.09.2019.
- Ergün, E. ve Avcı Yücel, Ü. (2015). Bilgisayar Temelli Materyaller. Emine Cabı (Ed.), *Öğretim Teknolojileri Materyal Tasarımı* Pegem Akademi. Ankara. s. 203-237.
- Ertem, İ.S. (2014). *Okuma yazma eğitiminde teknolojinin rolü: Gelişmeler, yaklaşımlar ve yeni okur yazarlık*. İhsan Seyit Ertem. (Ed.), Okuma yazma eğitimi ve teknoloji. Ankara:Nobel Yayınları. s.1-16
- Höçük Şenel, S. (2012). İlköğretim öğretmenlerinin elektronik portfolyoların kullanımı ile ilgili görüşleri. *IV. Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi*. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Korkmaz, İ. (2006). *Yeni İlköğretim Programının Öğretmenler Tarafından Değerlendirilmesi*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- İşcan, A. ve Karagöz, B. (2016). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde konuşma becerisi kazandırmada filmlerin kullanımı. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Aralık. 20(4), 1265-1278
- Karadağ, Ö. ve Maden, S. (2014). Yazma eğitimi: kuram, uygulama, ölçme ve değerlendirme. Abdurrahman Güzel ve Halit Karatay (Ed.). *Türkçe Öğretimi El Kitabı*. Ankara: Pegem Yayıncılık. s. 265-301.
- Karatay, H. (2007). Kelime Öğretimi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 27(1), 141-153.
- Kurdayıoğlu, M. ve Bal, M. (2014). Ana Dili Eğitiminde Dijital Hikâye Anlatımlarının Kullanımı. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 74-95
- Küçük, M. (2011). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Richardson, W. (2006). *Blogs, Wikis, Podcasts, and Other Powerful Web Tools for Classrooms*. California: Corwin Press
- Richardson, W. (2004). Blogging and rss – the “what’s it?” and “how to” of powerful new web tools for educators. *MultiMedia Internet@Schools*, 11(1)
- Saraç, H. (2012). Yabancı Dil Öğretim Sürecinde Sanatsal Filmler. *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, 27-42.
- Söylemez, A. S. (2012). *Yabancı dil öğretiminde öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı*. Ankara: Anı yayınları
- Susar Kırmızı ve Akkaya (2009). Türkçe öğretimi programında yaşanan sorunlara ilişkin öğretmen görüşleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (1)* 25.
http://pau.egitimdergi.pau.edu.tr/Makaleler/1472819559_Fatma%20Susar%200K%C4%B1rm%C4%B1z%C4%B1%20,%20Nevin%20Akkaya2.pdf.
Erişim Tarihi: 02.09.2019.
- Şahin, A. ve Maden, S. (2011). Dil bilgisi öğretiminde materyal tasarımı. PegemA. Ankara.
- MEB. (2009). *Türkçe Dersi Öğretim Programı Kılavuzu*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Yalın, H. İ. (2008). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. (20. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yalın, H. İ. (2010). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. Ankara: Pegem Yayınları.

- Yaman, H. (2007). “Türkçe Öğretmeni Adaylarının “Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme” dersi bağlamında Türkçe Öğretiminde Teknoloji Kullanımına İlişkin Yeterlik ve Algıları.” *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1):57-71.
- Yardımcı, M. (2002). *Başlangıcından Günümüze Halk Şiiri Âşık Şiiri Tekke Şiiri*. Ankara: Ürün Yayınları.
- Yıldız, K. ve Yıldız, S. (2017). Öğrenme ve Öğretme Süreçlerinde Teknoloji. Süleyman Çelenk (Ed.), *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayınları. s. 369-402.
- Yıldız, S. (2013). İlkokuma Yazma Öğretiminde Çoklu Ortam Uygulamaları Ve Eğitsel Oyunlardan Yararlanma. Süleyman Çelenk. (Ed.), *İlkokuma yazma programı ve öğretimi*. Ankara: Eğiten Kitap. s. 285 -332.
- Yığıtoğlu, R. (2007). *İlköğretim 4 ve 5. sınıf Türkçe programı hakkında öğretmen görüşleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Konya.
- <http://www.egitimhaberci.com>, Erişim Tarihi:14.07.2018
- <http://www.eba.gov.tr/hakkimizda>, Erişim Tarihi:09.08.2019
- <http://www.turkceogretimi.com/Dilogretiminde-Teknoloji/article>,Erişim Tarihi:15.09.2019
- <http://www.dilbilgisi.net/eglence/karikaturler/dil-karikaturleri>, Erişim Tarihi: 07.06.2019
- https://yandex.com.tr/gorsel/search=blogyazarligi&img_url, Erişim Tarihi: 16.04.2019
- <http://www.evrenunlugu.net/2017/01/01/blog-yazarlari-calistayi>, Erişim Tarihi: 11.07.2019
- <http://www.eba.gov.tr/radyo>, Erişim Tarihi: 14.07.2019
- <http://www.turkceogretimi.com>, Erişim Tarihi:07.06.2019
- <http://www.egitimevi.com>,10.08.2019
- <http://www.zkitap.com.tr>, Erişim Tarihi: 11.07.2019